

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Екатерина Салкова,
определена със Заповед № № РД-38-470/23.07.2024 г. на ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за член на научното жури за публична защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
на

Бисер Живков Троянов – докторант в самостоятелна форма на обучение по докторска програма „Наказателнопроцесуално право“, професионално направление 3.6. Право, научна област „Социални, стопански и правни науки“, на тема:

„АБСОЛЮТНИТЕ СЪЩЕСТВЕНИ ПРОЦЕСУАЛНИ НАРУШЕНИЯ КАТО КАСАЦИОННИ ОСНОВАНИЯ В БЪЛГАРСКИЯ НАКАЗАТЕЛЕН ПРОЦЕС”

1. Биографични данни за докторанта и данни за докторантурата

Бисер Живков Троянов е завършил висше юридическо образование в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1993 г. От 01.08.1994 г. до 15.10.1995 г. е младши съдия в Софийския градски съд, след което кариерата му продължава като съдия в наказателните колегии съответно на Софийския районен съд (от 18.10.1995 г. до 03.01.2000 г.), на Софийския градски съд (от 04.01.2000 г. до 31.03.2005 г.), на Софийския апелативен съд (от 01.04.2005 г. до 10.02.2012 г.) и на Върховния касационен съд (от 11.02.2012 г. до момента). Участвал е в обучения по различни теми от областта на наказателното право и наказателния процес. В периода 2001 – 2014 г. е член на състави на Централната изборителна комисия за произвеждане на различни видове избори.

Дисертантът участва активно в обучението на студенти, като от 2013 г. до момента преподава като хоноруван асистент по Наказателно право в Академията на МВР, а впоследствие и в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ – от 2017 г. по Наказателно право, а от 2023 г. – и по Наказателно-процесуално право. Включва се и в обучения на магистрати и адвокати по различни теми от областта на наказателното право и наказателния процес, организирани и провеждани от Националния институт на правосъдието, Върховната касационна прокуратура и Националния център за юридическо обучение.

Бисер Троянов е зачислен в докторантура (в самостоятелна форма на обучение) по докторска програма „Наказателнопроцесуално право“, считано от 25.05.2023 г., с научен ръководител проф. д.ю.н. Георги Митов.

От приложените документи се установява *съответствие на дисертанта с минималните национални изисквания* – представен е дисертационен труд и списък с шест публикации по темата на дисертацията, една от които е под печат в сборник от конференция, организирана от Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, а останалите пет са публикувани в утвърдени правни списания.

Няма постъпили данни за плагиатство и при анализа на дисертационния труд не съм установила такава. Съпоставката на дисертационния труд с други изследвания,

посветени на същата тематика и засяганите въпроси, го определя като оригинално изследване на дисертанта.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е в *обем 315 страници (350 стандартни страници) и съдържа 675 бележки под линия*. Библиографската справка включва *136 източници, 129 от които на български език и 7 на чужди езици (английски, италиански и руски)*. Дисертационният труд съдържа заглавна страница; съдържание; списък на използваните съкращения, увод; четири глави; заключение и библиография. Съдържанието на всяка от главите е структурирано чрез обособяването на параграфи.

Намирам темата за **една от най-актуалните и значими**, доколкото е посветена на въпросите, свързани с регламентирането на най-съществените пороци, допускани в наказателните производства, които са нетърпими от правния ред и чиято последица е най-тежката процесуална санкция – отмяна на постановления в резултат на разглеждането на делото съдебен акт. Темата е достатъчно конкретизирана, за да се гарантира възможност за задълбочено научно изследване на множество теоретични и практически въпроси, и смятам, че това е постигнато от дисертанта като резултат.

В **увода** докторантът накратко обосновава актуалността на темата и посочва предмета и целта на дисертационното изследване.

Глава първа на дисертационния труд съдържа исторически и сравнителноправен анализ на касационните основания в наказателния процес. Направен е задълбочен анализ на относимата уредба по Закона за углавното съдопроизводство (преименуван на Закон за наказателното производство), като са проследени и относимите изменения на закона, както и на теорията и на съдебната практика по прилагането на закона. Анализирани са и нормативната уредба по Наказателно-процесуалния кодекс от 1952 г. и по Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г., вкл. предприетите изменения на кодекса. Добре мотивиран е подборът на чуждите законодателства, които са подложени на анализ (Франция, Германия и Италия). След разглеждането на относимите разпоредби на трите законодателства е направена кратка съпоставка на уредбата в тях на касационните основания.

Глава втора започва с обобщено представяне на касационните основания и конкретно на абсолютните процесуални нарушения. Споделям направените след проследяване на научната дискусия изводи на дисертанта, че с оглед на последиците, при абсолютните съществени процесуални нарушения няма значение дали резултатът е щял да бъде различен от постигнатия с присъдата, както и че е необходимо да бъде разширен списъкът на тези нарушения. По-нататък изложението продължава с анализ на липсата на протокол от съдебното заседание на първата или въззивната инстанция и липсата на мотиви като касационно основание. Важно от практическа гледна точка във връзка с формата на съдебния протокол е изясняването на значението на писмения документ и на електронния документ. Анализирани са различни хипотези на липса на съдебен протокол – отсъствие на такъв в материалите по делото и наличието на съдебен протокол, който обаче не е изготвен по предвидения ред, а по начин, който

се приравнява на пълната му липса. С приносно значение е открояването на последиците от липсата на съдебен протокол, особено когато в съдебното заседание са извършени неповторими съдебни следствени или други процесуални действия. С приложно значение е самостоятелното разглеждане на последиците при липса на съдебен протокол на хартиен носител, когато е налице протокол за съответното заседание в електронна форма. Висока стойност за практиката има и анализът на последиците от липсата на отделни реквизити на съдебния протокол, както и на възможностите за поправка и допълване на съдебния протокол. Изцяло споделям изводите на дисертанта относно особеностите, свързани с въвеждането на Единната информационна система на съдилищата. На задълбочен анализ са подложени и хипотезите на липса на мотиви – когато изобщо отсъстват такива и когато са изготвени мотиви, но по начин, който се приравнява на пълната им липса, като са разгледани много различни конкретни проявления на това нарушение.

Глава трета е посветена на постановяването на присъдата или решението от незаконен състав. Анализът тук се откроява със своята всеобхватност. Разгледани са множество различни нарушения: във връзка с правилното определяне на броя на членовете на съдебния състав, вкл. при изменения на закона, които се отразяват върху числеността на състава; във връзка с правилата за назначаемост на съдиите, вкл. при повишаване в длъжност, несъвместимост, временно отстраняване или освобождаване от длъжност; във връзка с правилата за избор на съдебни заседатели и включването им в съдебния състав; във връзка с прилагане на правилата за отвод на съдиите и съдебните заседатели; във връзка с участието на всички членове на съдебния състав в постановяването на съдебния акт; във връзка с неизменността на съдебния състав, със спазването на правилата за подсъдност и за случайно разпределение на делата. Самостоятелно са разгледани редица особености от значение за правилното прилагане на закона, свързани с участието на резервен съдия и резервен съдебен заседател, с участието в производството на непълнолетен подсъдим, със съдебния състав в третия, четвъртия и петия стадий на съдебната фаза, както и по диференцираните процедури (бързо производство, съкратено съдебно следствие, освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, решаване на делото със споразумение, и по делата, подсъдни на военните съдилища). С оглед не само на броя, но и на значимостта на включените в тази глава въпроси, както и на широкото приложно поле, е логичен и големият обем на тази глава.

В Глава четвърта е разгледано нарушаването на тайната на съвещанието при постановяване на присъдата или решението. В резултат на задълбочен анализ са изяснени редица въпроси от съществено значение за правилното прилагане на закона (относно прилагането на изискването за провеждане на тайно съвещание при наличие на едноличен съдебен състав, относно продължителността и мястото на провеждането на тайното съвещание), а впоследствие са анализирани и различните проявления на нарушенията на тайната на съвещанието (когато изобщо не е проведено съвещание, когато са участвали и други лица, извън съдебния състав (вкл. резервен член), когато е нарушено задължението на членовете на съдебния състав да пазят тайната, когато е накърнено свободното формиране на вътрешно убеждение на член на съдебния състав или е нарушено изискването за непрекъснатост на съдебното заседание). Дисертантът умело се включва в научната дискуссия по въпроса за времевите предели на задължението за опазване на тайната на съвещанието. Важно практическо значение

имат изводите във връзка с различните варианти за разгласяване на тайната на съвещанието, вкл. във връзка с изготвянето на съдебните актове в ЕИСС, както и анализът на особеностите, свързани с нарушаване на тайното съвещание при постановяване на допълнителна присъда, решения и определения, вкл. в случаите на отвод и самоотвод.

В **заключението** са обобщени основните изводи на дисертанта, направени в резултат на извършеното изследване и са изведени направените предложения *de lege ferenda*.

3. Оценка на научните и научно-приложните приноси

Във връзка с приносните моменти в дисертационния труд трябва да отбележа, че през последните години не се срещат често дисертации, в които се навлиза в необходимата дълбочина на разглежданите въпроси, но това изследване прави впечатление със своята задълбоченост. В него са засегнати множество въпроси, които са значими за теорията, законодателството и правораздавателната практика. Проследена е акуратно научната дискусия по отделните въпроси, обобщено са представени вижданията в съдебната практика, при спазване на научната етика са аргументирани собствените становища. Очевидно, дългогодишният опит на дисертанта като съдия и преподавател обезпечава достатъчно обем знания, способности и умения за прилагането на аналитичен подход при изследването и за изграждането на собствени тези, обосноваването на становища и изводи, допринасящи за развитието на науката, практиката и законодателството.

Научните приноси са изведени коректно в автореферата. Представеният за защита дисертационен труд е първото цялостно изследване на абсолютните съществени процесуални нарушения в наказателния процес от въвеждането им до момента. Анализирано е както действащото, така и отмененото законодателство, относимо към темата на изследването, обобщена е съдебната практика, направен е сравнителен анализ на абсолютните съществени процесуални нарушения. Аргументирана е авторовата теза, че само част от предвидените в НПК абсолютни съществени процесуални нарушения налагат безусловна отмяна на постановения съдебен акт. Подробно са анализирани проявните форми на отделните нарушения. Представени са аргументи против застъпеното след измененията на НПК от 2017 г. разбиране в практиката, че правилото за неизменност на съдебния състав намира проявление от началото на разпоредителното заседание, които смятам за правилни и в съответствие с концептуалното значение на системата от принципи на наказателния процес. Предложени са нови аргументи по редица въпроси, които са предмет на научна дискусия, например относно значението за законността на съдебния състав на регламентирания в Закона за съдебната власт принцип за случайно разпределение на делата, за времевите предели на задължението за опазване на тайната на съвещанието и др.

От значение за подобряване на законодателството са направените предложения *de lege ferenda*, които са добре аргументирани и могат да бъдат споделени (например за необходимостта от допълване на чл. 29, чл. 39, чл. 347, чл. 395а и чл. 417 НПК, за необходимостта от разширяване на списъка на абсолютните съществени процесуални нарушения с липсата на диспозитив и с нарушаване на правилата за подсъдността, за промяна на чл. 301, ал. 1 НПК). Част от тях имат предимно практическа стойност, а други са от значение и за развитието на теорията. Добре аргументирани са и

авторите становища по редица въпроси, изведени акуратно, след проследяване на научната дискусия.

Стилът на дисертационния труд се отличава с яснота, прецизност и четивност. Начинът на структуриране и включеното съдържание с проследяване на законовите изменения, научната дискусия и съдебната практика, се характеризират с оригиналност и са показателни за личния принос на дисертанта.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът има шест публикации по темата на дисертацията (пет публикувани и една под печат), чрез които е осигурена възможност за запознаване на научната общност в България с основни тези от дисертационното изследване и за апробиране на резултатите от него.

5. Оценка на автореферата

Изготвеният автореферат в структурно отношение съдържа пет части: (1) Обща характеристика на дисертационния труд, в която са посочени актуалността, целите и задачите, предмета, обекта, методите и значението на изследването; (2) Обем и структура на дисертационния труд; (3) Кратко съдържание на дисертационния труд (4) Научни приноси и (5) Списък на публикациите по темата на дисертационния труд. Авторефератът коректно отразява накратко значението, съдържанието и научните приноси на дисертационния труд.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Бих направила една препоръка, свързана със структурата на дисертационния труд – да се обмисли прехвърлянето на параграф 1 от Глава втора в Глава първа, в която да се включат всички общи за абсолютните съществени процесуални нарушения въпроси, и съответно да се промени нейното заглавие.

7. Заключение

В заключение, за защита е представено едно цялостно, значимо и задълбочено научно изследване. Дисертационният труд отговаря на всички изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България – показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по специалността „Наказателен процес”, разкрива способностите на кандидата за самостоятелно научно мислене и творчески подход към изследваните теми и съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Поради това убедено изразявам своето положително становище и предлагам на членовете на научното жури да гласуват положително за придобиване на образователната и научна степен „доктор” от Бисер Живков Троянов в професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Наказателнопроцесуално право“.

Член на научното жури:

доц. д-р Екатерина Салкова